

A R C H Y

6.

E S T A R É Ř Í Š I N A M O R A V Ě

HOMILIE SV. ŘEHOŘE PAPEŽE

(Neděle smrtná)

Uvažujte, bratří nejmilejší, dobrotivost Boží. Přišla osvoboditi nás z hříchův a říkala: Kdo z vás bude mne trestati z hříchu? Nemá za nedůstojno sebe rozumem ukázati, že není hříšníkem ten, jenž mocí Božství mohl hříšníky ospravedlniti. Ale hrozno jest velice, co se přidává: Kdo z Boha jest, slovo Boží slyší; proto vy neslyšíte, že z Boha nejste. Slyší-li tedy slova Boží ten, kdo z Boha jest, a slyšeti slov jeho nemůže, kdo z něho není: taž se každý sebe, zda slova Boží uchem srdce vnímá a tak pozná, odkud jest. Po nebeské vlasti toužiti Pravda poroučí, žádosti těla ničiti, vyhýbati se slávě světa, po cizím nebažiti, vlastní rozdávati.

Rozvažuj tedy u sebe každý z vás, zda tento hlas Boží v uchu srdce jeho sesílil a pozná, že již z Boha jest. Jsouť někteří, že nemají za hodno přikázání Boží ani uchem těla poslechnouti. A jsou někteří, že je sice uchem těla přijímají, ale žádnou touhou myslí jich neobjímají. A jsou někteří, že rádi slova Boží berou, takže i v nárcích želí zlých skutků; ale po přejítí slz k nepravosti se vracejí. Ti zajisté slov

Božích neslyší, když skutkem je konati pohrdají. Tedy život svůj, bratří nejmilejší, před oči mysli vyvolejte a důkladným rozjímáním děste se toho, co z úst Pravdy zaznívá: Proto vy neslyšíte, že z Boha nejste.

Ale to, co o zavržených Pravda mluví, zavržení sami ze sebe nespravedlivými skutky svými ukazují: neboť následuje: Odpověděli tedy Židé a řekli jemu: Zdaliž my dobře nepravíme, že jsi ty Samaritán a zlého ducha máš? Když se mu dostalo takové potupy, poslyšmež pak, co odpovídá Pán: Já zlého ducha nemám, ale ctím Otce svého a vy jste mne zneuctili. Poněvadž zajisté Samaritán se vykládá strážce a on opravdu strážcem jest, o němž Zalmista praví: nebude-li Hospodin stržici obce, nadarmo bdí, kdož střehou jí; a jemuž skrze Isaiáše se praví: Strážný, co z noci? Strážný, co z noci? nevolil odpověděti Pán: Samaritán nejsem; nýbrž: Já zlého ducha nemám. Dvěma zajisté věcmi bylo naň hozeno: jednu potřel, s druhou mlčky souhlasil.

NEMĚJME PODÍLU V NEUŽITEČNÝCH SKUTCÍCH TEMNOSTI.

Střezme se něčeho opomenouti z toho, čeho Bůh žádá od nás v boji k jeho službě; vynaložme naopak všechno úsilí, abychom se jevíli ve všem jeho hodnými služebníky. A nespokojujice se tím, abychom zachovali samy sebe čistými, střezme se také účastenství na nečistotě bližního, a přizpůsobme se napomenutí, jež nám dává apoštol, abychom neměli podílu v neužitečných skutcích temnosti (EPHES. V. 11). Dodav potom, ale raději je t r e s c e t e, M A G I S A U T E M R E D A R G U I T E, apoštol nás nabádá, do jaké míry máme býti pozorni a opatrní, abychom se nestali spoluvinníky nebo zodpovědnými za takové skutky.

Ale co to znamená míti podíl na skutcích temnosti a kolikerým způsobem možno míti na nich podíl? O tom nám zbývá teď promluvit. K tomu připomínám toto slovo Přísloví: P o j d' s n á m i, o u k l a d y č i ň m e k r v i, p o l é k n ě m e v s k r y t ě l é č k y n e v i n n é m u b e z p ř í č i n y (I, 11); a tato jiná slova apoštolova: J s t e v š i c h n i o u č a s t-

níci radosti mé (PHILIP I, 7); a ještě tato: Sdělujice se se mnou v mém soužení (PHILIP IV, 14). Sdělujž se pak ten, kterýž naučení přijímá v slovu, s tím, od kohož naučení bere, vším statkem (GAL. VI, 6). Též tato žalmistova: Když jsi viděl zloděje, běhal jsi s ním: a s cizoložníky kladls díl svůj (PS. XLIX, 18). Rovněž tato jiná z Levitiku: Zjevně potresci bratra svého, abys neměl nad ním hříchů (LEV. XIX, 17). Konečně toto slovo žalmistovo: To jsi činil, a mlčel jsem. Domníval ses, nešlechtníče, že já tobě podoben budu: trestati budu tebe, a postavím to proti tváři tvé (PS. XLIX, 21). Připomínaje si tato místa a jiná podobná, pravím, že jest účastenství (podíl) skutky, když se jedná v souhlasu, aby se dosáhlo téhož cíle, a účastenství vůlí, když někdo, i když sám nejedná, svoluje a přizvukuje tomu, kdo jedná. Jest ještě jiný druh účastenství, jež se nezdá býti mnohým něčím zlým, ale jemuž Písmo svaté, dobře pochopené, dodává tohoto rázu: bývá to tehdy, když, i bez zjevné spolúčinnosti, i bez přímého svolení vůle mlčí se

ke zlu, jež vidíme dělati, místo abychom je otevřeně odsoudili; patrně to z mnohých míst, jež jsem právě uvedl, a k tomu i z toho, co praví apoštol ke Korintským: A vy nermoutíte se pláčem, aby vyvržen byl z prostřed vás, kdož takový skutek spáchal (I. KOR. V, 2) a co pak dodává: Zdaliž nevíte, že málo kvasu všechno těsto porušuje? Buďme tedy zachvácení bázní, a poslušni toho, který řekl: Vyčistěte kvas starý, a byste byli nové skropení (I. KOR. V, 7). Ale spolupůsobí-li někdo na nějakém činu o sobě dobrém, neznaje špatného úmyslu toho, kdo jej koná, nebude vinen účastí na zlu, ale dostane se mu odměny, protože se nijak nezúčastnil zlého záměru bližního; takový bude zachován v lásce Boží, jak Náš Pán Ježíš Kristus nám prohlašuje o těch, kteří budou spaseni, ač pracujíce v témže mlýně nebo ležící na témže loži s těmi, kteří zahynou. Nuže, rozdíl mezi těmi, kteří jsou mi svěřeni, a těmi, kteří mi nejsou svěřeni, záleží v tom, že o první mám pečovat. Ale ani při prvních, ani při druhých nesmím míti účastenství, když se dopouštějí hříchu. Neboť zvláštní péči jsem povinen toliko těm, kdož jsou jí

přímo svěřeni; kdežto zakázáno jest mi bez rozdílu, nehledě na toho ani na toho, zúčastniti se neužitečných skutků temností.

(Sv. BASIL)

O PODSTATĚ ANDĚLŮ

Andělé se stali v cítění a představách novověku skoro vesměs bytostmi změkčilými, někdy dokonce dvojsmyslnými. Kdo chce poznati, čím vlastně jsou a kterak v křesťanském jsoucnu stojí, musí zapomenouti skoro na všechno, co vytvořilo umění posledních pěti až šesti století — o devocionálním průmyslu ani nemluvě — a dáti se poučit Starým Zákonem. Zahloubá se do slov, do dění a nálady zprávy o boji Jakubově (Gen. XXXII, 22-31). Ten, který napadl v noční samotě čekajícího Jakuba je „muž“, vzbuzující strach; silný, schopný žehnání a skrytý v tajemství. „Jest to anděl Hospodinův“, jehož podstata nemůže býti pochopena; konečná bytost a přece, jak vyplývá z verše 30. jaksi Bůh sám. Nesmíme se tedy dívati na něho jako na nějakého pouhého anděla Božího, ač je přece v určitém smyslu jakýmsi praobrazem andělů, neboť se v nich zjevuje sama hrozná velebnost Boží. Nepřicházejí nikdy soukromě pro svou osobu, nýbrž je to Bůh, který v nich přichází a skrze ně jedná. Andělé jsou „posly“ v tom

ohromujícím smyslu, že přinášejí jakýmsi tajemným způsobem Toho, jenž je poslal. Kdykoli se zjeví, přichází Svatý a hrozný, strašlivý a skvoucí. „Tři muži“ vstupují do stanu Abrahamova a jeden z nich je Hospodin sám. (Gen. XVIII). Anděl Páně vrhá mor na lid a město, ale jest to Bůh, který zde vladařsky jedná. (II. Sam. 15-16). Anděl stojí před Josuem s taseným mečem a poroučí mu, aby zul obuv před svatostí. (Jos. V, 13-15). Andělé stojí ve velikém zjevení Izaiášově kolem trůnu Božího, Serafínové, kteří ustavičně volají: „Svatý, Svatý, Svatý, Hospodin, Bůh zástupů“, až se tímto ohromným voláním otrásají základy svatyně. (Js. VI, I-4). V Novém Zákoně se hrůza — skoro by člověk někdy řekl, divokost — andělských bytostí mírní. Když se však zjevuje archanděl Gabriel Zachariášovi po pravé straně oltáře zápalného (Lk. I, 11-13) anebo když přichází k Panně Marii (Lk. I, 26-38), když se zjevuje anděl pastýřům na poli a jasnost Boží je obklíčí (Lk. II, 9), když se ráno, v neděli velikonoční zjevuje ženám a jeho obličej je jako blesk (Mt. XXVIII, 2-5), znějí vždy jeho první slova: „Neboj se!“ Člověku nelze snést pohledu na Božího posla a teprve jeho slovo mu dává k tomu síly. Do nesmírných,

všecko pojetí přesahujících výšek, rostou opět andělé Apokalypsy. Jsou tak velicí, že se stávají bytostmi vesmírnými. Před zapečetěnou knihu předstupuje „anděl silný, který provolává hlasem velikým“. Jiní „spoutávají na čtyřech úhlech země větry“ (Ap. VII, 1), sedm jich stojí před Bohem se zlatými pozouny a jejich zvuk přináší na zem nekonečnou hrůzu (Ap. VIII, 2 sq.). Jiný přistupuje se zlatou kadidelnicí k oltáři, naplní ji ohněm a vrhne ji na zem (Ap. VIII, 5.) Až k tomu nejsilnějšímu „který sestupuje z nebe, přioděn oblakem s duhou, obličej jako slunce a nohy jako sloupy ohnivě... který staví pravou nohu na moře a levou na zemi“ a volá hlasem velikým, jako když lev řve (Ap. X, 1-3).

Andělé jsou bytosti, jejichž míra bytí a pole činnosti daleko přesahuje míru bytí lidského a lidské činnosti. Kdykoli vstoupí k člověku, ohrožují ho svou bytostnou silou. Sami o sobě nemohou býti vyjádřeni v lidské podobě — když však, tedy potom jedině v podobě „muže“. Nejen pro svou sílu, nýbrž i proto, že jsou přiřazeni „zjevné“ sféře bytí: světu jakožto dílu Božímu; posvátnému ději; bytí lidskému jakožto říši nejvyššího Pána. Jsou pomocníky při díle světovém, služebníky posvátné vlády,

bojovníky ve vojsku Krále všehomíra. Jejich postava se rozplývá, vměšuje-li se do ní to, co nazýváme soukromým, citovým a hlavně eroticko-citovým — a vznikají ony smyslné, mnohdy trapné bytosti, kterými se hemží zvláště novověké umění. Anděl jest duch, nic než pouhý duch. Nikoli nepřátelský tělu, ne však tělesný. Pravda, dobro, řád, krása určují jeho podstatu. Je „světlo“ a „žár“. Pro něho neexistují ani hranice prostoru ani času. On vystupuje, vstupuje, proniká; to jest to, co vyjadřujeme křídly. Znamená-li „svět“ souhrn všeho stvoření, vesmír, patří i on do světa. Potom jsou andělé ony nejvyšší bytosti, jež jsou ve svém bezprostředním bytí člověku tak nedosažitelní jako — nelze říci, jako člověk zvířeti, neboť člověk má duši a ta jest duchová a tím je člověk bytostně s andělem spřízněn — ale asi jako genius se svým životem a svou tvorbou člověku žijícímu životem pouze živočišným. V porovnání s člověkem jsou andělé bytosti, před nimiž se dere člověku na rty slovo „bohové.“

Zároveň se zdá, jako by byli andělé v jistém poměru ke stvoření jako celku: jako by jim byla dána moc přehledu, pronikání, řízení; aby to vysvětlila,

sáhla křesťanská theologie k představám o ideji. Podle toho by byli andělé jakýmsi arcitypy bytí, živoucí praobrazy a pramocnosti, předzařující a působící. Tyto myšlenky nalézají výrazu v theorii (domněnce) podníčené neoplatonismem, podle které určují andělé ve službách Božích jako „inteligence“ sférám nebeským jejich smysl a bytostně je uvádějí v pohyb. Když si uvědomíme, že pro Danteho tak jako pro celé středověké myšlení hvězdnaté sféry určovaly dění na zemi, místu to všech dějin, stávají se andělé ve službách Stvořitelových pramocnostmi všeho dění na světě.

Tím však, že se anděl zove „duchem“, není ještě řečeno vše podstatné. Jako duch náleží stvoření a tvoří jeho nejvyšší kruh; leč tím nepatří ještě do říše Boží. Mezi andělem jako pouhým duchem a člověkem není žádného poměru, leda toho, jak již jsme jednou zde uvedli, mezi geniem a jeho duchovou říší a člověkem pouze živočišným. Mezi oběma stojí nedotknutelná oblast nadlidského bytí. O takovém andělu Písmo vůbec nemluví. Sv. Augustýn praví o takovém duchu, že „kolotá bez opory ve stavu duchovní neforemnosti“ a představuje „tmavý chaos“. V takovém stavu byl anděl v onom nekonečně krát-

kém okamžiku „po“ svém stvoření od Boha a „před“ rozhodnutím se o svém poměru k Bohu. Anděl, o kterém mluví Písmo, jest onen, jenž se plný víry, lásky a poslušnosti obrátil k Tomu, od něhož pochází veškeren život a jehož osvícením byl přiveden k plnosti života a stal se „nebem nebes“ jak praví sv. Augustýn na témže místě. Nyní teprve je „nesmrtelným“ v biblickém slova smyslu. Nyní teprve má svůj ráz, kterým se stává tím, čím je, a nemůže býti žádnému člověku lhostejným, byť by byl sebe geniálnější a nebo třeba i nejtupější. Nyní teprve je svatým; a to nikoli vlivem nějaké vlastní „numinosity“, nýbrž působením milosti Boží, která jej činí účastným svatého života Božího a skrze níž na Boha patří, Jej miluje a Jemu slouží. Působením této milosti, která je dechem Ducha Božího, stává se teprve oním „duchem“, k němuž nemají vztahu žádní básníci, filosofové, esthétičtí a v nejnovější době snobové religiosity, ale děti Boží: duchové v Duchu svatém, duchové duchovní.

Tato moc svaté duchovosti; síla tohoto nazírání, milování a klanění; vzlet tohoto nesmírného pohybu, kterým následuje „Ducha Božího“, jenž zpytuje všecko, i hlubiny Boží (I. Kor. II, 10) — je vyjádře-

na křídly jakož i stkvoucím žářem a krásou andělskou.

Ničení postavy andělské začalo velmi záhy. Hledíme-li na umění jako na výraz panující formy cítění a představy, nalezneme, pravda, v ranně křesťanských mosaikách úměrný obraz bytostně odpovídajícího utváření. Tenkrát viděli anděla v jeho naplnění Bohem a jeho nebeské výši. Starozákonní hrůza, hraničící s divokostí, je zmírněna adorující usebraností, aniž by postava přestala býti nadlidskou. Jelikož běží o obrazy doby, jejíž náboženský život byl, pokud došel v Církvi svého vyjádření, veskrze liturgický, jsou postavy andělů veskrze hieratické, podtržené přísným ceremoniálem byzanckého císařského dvoru a jejich výraz je výrazem nejhlubšího usebrání, milování a klanění se. Tito andělé opravdu stojí před tváří Boží. Jejich pohyb je vnitřný, podobný onomu, který mají trůnící postavy bohů a králů v egyptském umění. Tento bytostně veliký klid se později uvolňuje. Život se stává činným, jeho pohyb míří ven, jinam, ke druhému. Tak jako se stává z trůnění božských a panovnických postav pouhé sedění jako přechodný akt mezi příchodem a odchodem, tak se rozkládá hieratické

stání a posvátné gesto, a postava andělská přechází do pohybu. Snad začíná tato fáze v románském umění a trvá ještě u Giotta, přítele Danteova mládí. Jeho andělé jsou ještě tajuplně velicí, opustili však dosavadní hieratický postoj a stali se činnými. Na obrazech Grünewaldových jsou již v pohybu velmi prudkém, ale stále ještě plní duchovního zanícení. Andělé El Grecovi a Rembrandtovi jsou již velmi psychologicky podmíněni, kdežto staré obrazy andělů o žádné psychologii nic nevědí a jsou jen a jen skutečností, pravdou, mocí a světlem; přicházejí však stále ještě z prostoru zjevení. U většiny umělců stala se postava andělská již úplně postavou z tohoto světa, pozemskou a „přirozenou,“ i když je snad dobře míněna. V nejlepším případě jsou tito andělé zbožní lidé nebo legendární postavy, nikoli však bytosti, přicházející z nebe, z tajemství Ducha Svatého. Současně s tím stával se jejich obraz čím dál tím více líbivým, dojmavým, titěrným, o dvojsmyslnostech baroka a rokoka ani nemluvě.

Přeložil Dr. Vojtěch Sádlo, O. Cr.

STABAT MATER

V patách kříže stála Matka
bolestná a pláčem vratká
tam, kde visel Syn její.

Vzlyká ústy, úpí v duši,
srdce útroby meč kruší,
do temna krvácejí.

Ó jak smutná a zdeptaná
byla požehnaná Panna,
Syna vidouc na kříži.

Jak trnula, jak se chvěla,
vidouc, jak se řine z těla
vřelá krev, a v zem hříží.

Koho slzy nepolijí,
zří-li Matku, jak se svíjí,
zavravorá, zesiná?

Kdo se lkaje nezkormoutí,
když ji na kalvarské pouti
slyší stenat pro Syna?

Maria pro lidské hříchy
vidí Ježíše, jak, tichý,
zví, co je ran přemíra.

Vidí Jezulátko z jeslí,
jak mu údy v hrůze sklesly
a jak nahé umírá.

Matko, milování zdroji,
dej, ať poznám bolest tvoji,
ať se s tebou rozpláči.

Ať mi srdce oheň dravý
pro Kristovu lásku ztráví
a ještě mi nestačí!

Učiň, by se všecky rány,
z nichž krvácel Křižovaný,
v srdci mém otevřely!

O jizvy, jež smrtí zebou,
ať se se mnou jako s tebou
Jediný tvůj rozdělí.

Dej, ať věrně s tebou úpím,
hřebům ostrým, hřebům tupým
žaluji co živ budu.

S tebou státi chci pod křížem,
chci spár mučení mít vhřížen
do duše a do údů.

Panno panen, ó přemilá,
kéž bys hořkou mi nebyla,
přej, ať s tebou naříkám!

Krista skonání ať nesu,
ať zvím o bolesti běsu,
řetězu ran navykám.

Dopusť, by mne porazily,
dej, ať křížem jsem opilý,
z kterého se krev řine.

**Ať mne plamen nezachvátí
až před Soudcem budu státi
v stínu tebe jedině!**

**Až mne spláchne smrti vlna,
zachyť mne milostiplná,
Kriste, Matko Maria.**

**Až tma zadává dech těla,
pomoz, by se rozletěla
duše v ráje gloria.**

Amen. Alleluja.

Přeložil B. Reynek.

JEAN MASSIN

PAUL CLAUDEL

Mluvíme-li o Claudelovi, působí nám největší nespás to, že nemůžeme vypověděti o něm vše naráz jediným slovem. Není třeba dlouho se obírat jeho dílem, abychom v něm nepocítili důraznou přítomnost jedné z nejucelenějších a zároveň nejprostších osobností. Jsou geniové, jejichž dílo se podobá nespásné zeměpisné mapě a jejichž složitost je dokonce zákonem, na příklad Goethe nebo Shakespeare. Velmi rychle poznáváme, že Claudel se nám jeví jako horský masiv, nebo přesněji řečeno jako oceán; protéká jím mnoho proudů, mnoho řečišť různě

vykrajuje jeho břehy, avšak je to stále jen tatáž jednotná spousta vod stojatých i prudkých pospolu. A přece, co protiv v nitru této tak prosté ucelenosti! Známe již určité obrazy z Epinalu, vzájemně značně odlišné, jimiž kritikové se pokoušejí usnadnit si úkol, chtějíce vyjádřiti tyto protivy: Claudel — mladý muž a téměř venkovan, sedící vysoko na větvi jabloně a hledící na svět oním způsobem, jak jej vyjádřil na velmi často citovaném místě svého díla *C o n n a i s s a n c e d e l' E s t*; Claudel diplomat, „zcela zaujat zvládnutím časných sil“ a jdoucí po 40 let své služby z vyhnanství do vyhnanství, z Ameriky do Číny, z Tokia do Washingtonu a Bruselu; Claudel prorok, stojící tváří v tvář Bohu na vrcholku jakéhosi Sinaje zahaleného oblaky a odevzdávající lidstvu zjevená tajemství; Claudel dramaturg a básník vesmíru, jehož lyrismus se zmocňuje světa s dobývačnou prudkostí, chápe jej v jeho obširné všeobecnosti; Claudel polemik (můžeme-li tak říci), který, podle pěkného slova André Gida, „pustoší údery monstrance celou naši literaturu“ a o němž shledáváme, že je prostší tvrditi, že mu chybí

kritická inteligence, než aby mohl vážiti své soudy; Claudel ve spárech démona komičnosti ve vší jeho podobě, prudký, uštěpačný, šprýmovný, satirický pozorovatel nebo bavící se prostáček; Claudel patriarchální, žijící v odloučení ve své samotě v Brangues a zasvěcující dovršení svého života meditací Bible. Jen málo osob a děl by mohlo poskytnouti obraz tak velké různosti.

Otevřme však jen namátkou kteroukoliv z jeho knih (vydal jich více než 40 od své prvotiny *Tê t e d' o r r.* 1890) a přes tolik různých intonací, přes tolik různých věcí, jimiž nás upoutávají, dobře cítíme, že je to stále tentýž hlas, který k nám promlouvá a který nám chce říci jen jedno jediné slovo. „Každý umělec, napsal Jakubu Rivièrovi, přichází na svět, aby vyřkl jen jednu věc, jen jednu zcela nepatrnou věc, a běží o to, aby ji našel, seškrupiv vše ostatní kolem ní.“ Jen pro tuto zcela nepatrnou věc, již měl Claudel dosvědčiti, potřeboval celého světa, aby o ní mohl mluvit, neboť ona je to „jedno potřebné“, o němž mluví Evangelium — ona je důkazem jsoucnosti Boží.

Ježto je jedním z našich největších básníků, není téměř nikoho, kdo by se odvážil jej dnes popírat, jak tomu bylo v době, již tak dávné, kdy Pierre Lasserre viděl v jeho ctitelích jen jakousi „literární kapličku“. Nejvýše se poukazuje, a to způsobem velmi jemným, že v jeho díle je neobyčejně mnoho braku (ovšemže, verš *q u a n d o q u e b o n u s d o r m i t a t H o m e r u s* je stejně pravdivý pro Claudela jako pro Huga; jistým krasoduchům by se však mělo připomenouti, že přejemnější lidé v XVIII. století si osobovali právo rozložití také Shakespeara ve vybrané články). Můžeme se tázati, a byla by to hříčka ducha stejně zbytečná jako podnětná, co by byl vytvořil, kdyby jeho genius nebyl oplodněn vírou, a vpravdě, není jediné jeho knihy, jediné jeho řádky, ba ani šprým, jako *P r o t é e*, a dokonce ani taková sbírka obrazů, jako *C o n n a i s s a n c e d e l' E s t* — které by spontánně nedosvědčovaly tuto víru a které by jí nebyly prosyceny.

Říkám s p o n t á n n ě a nemohli bychom proti tomu příliš ničeho namítati. Psáti je Claudelovi zprvu nutností téměř biologickou. Nepíše proto, aby co-

koliv dokazoval nebo aby vytvořil nějaké dílo apologetické či theologické (třebaže z jeho díla můžeme čerpati hlubokou teologii a účinnou apologetiku), nýbrž proto, že se potřebuje vyjádřiti. Dříve než se stane „prostředkem evangelisačního tažení“ proti sobě samému, jeho poesie je výrazem hlubokých a silných citů. Tyto city se v něm pojí v jeden jediný — lásku k Bohu, a to od chvíle, kdy jeho život je ovládán jedinou událostí — jeho konversí.

Claudél sám vypravuje způsobem velmi střízlivým o této události, která se stala, když mu bylo 18 let, roku 1886 na Boží hod vánoční v katedrále Notre Dame: „Maje o křesťanství znalosti divocha“ a jsa utvrzen v monistickém a deterministickém materialismu, jímž jen stěží otrásla četba Rimbauda, účastnil se toho dne ze zájmu v katedrále nešpor. Bez jakékoliv zjevné přípravy zasáhla ho osobní jsoucnost samého Boha, jistota jeho lásky a jeho hlas neodolatelně zachvátily mladého básníka. Leč nebyla to jen halucinace, sluneční úžeh jeho citlivosti? Po čtyři dlouhá léta se pokoušel vzdorovati Bohu, jenž na něho zaútočil a jenž se mu zjevil tak

náhle, jako 18 století předtím Pavlovi z Tarsu na cestě do Damašku. Čtyři léta tvrdé a poctivé obrany a pak skládá zbraně, přesvědčiv se jak rozumem, tak i srdcem o skutečnosti Boha živého, nabyv jistoty o tom, že tímto Bohem je Ježíš Kristus a že Ježíš Kristus je spojen s Církví, kterou založil.

Není zapotřebí připomínati, že adorace, která je základním thematem Claudelovy poesie, neodvrací básníkovu pozornost od podívané, kterou mu nabízí svět, ať prosté či vznešené, ať komické či tajemné. A proto, že již navždy poklesl na kolena, Claudel pohlíží na celý vesmír s tak hlubokou láskou, s tak pronikavým poznáním a „přijímá jej se srdcem katolíka“. Ve vši kráse světa vidí přítomnost krásy Boží, stejně jako v pomíjivém a křehkém vzhledu této krásy pociťuje jak nepřítomnost, tak i jistotu věčnosti. Ne z odporu nebo pohrdání světem, Claudel, křesťanský básník, se noří v uctívání Boha, nýbrž proto, že miluje svět právě tolik nebo snad i více než kdokoliv jiný, pochopil jeho řeč. Cinq Grandes Odes a La Cantate à trois voix ne vyslovují nic jiného v tolika tisících zářivých obra-

zech a v inkantaci rytmů, jichž básník užívá, aby dosáhl srdce vesmíru:

„Čím více co zmírám, tím více se k svému konci chýlím —

Tím více zmírám slovem, jenž nemožno říci, a tajemstvím, jež vábí!“

Avšak velkolepost Boží není stvořena jen pro to, aby byla nazírána. Jsouc nerozlučně spojena s láskou Boží, vyžaduje opravdové lásky a volá člověka, aby jí dal sebe sama plným darem, a chce, aby jí byla dána přednost před vším ostatním. Křesťan, který se rozhodl zasvětit sebe sama cele tomu, jehož Claudel jmenuje: „Někdo, kdo je ve mně více mnou než já.“

Dávati přednost Ježíši před vším ostatním i sebou samým je podstatou Claudelova křesťanství (a křesťanství vůbec) a současně pramenem jeho činnosti dramatické. Osobní drama, které mladý Claudel prožil v době své konverse, se zračí ve všech jeho dramatických dílech. Nepožaduje od svých hrdinů (počínaje dramatem *Le Partage du Midi* přes *L'Annonce faite à Marie* a *L'*

O t a g e až k L e S o u l i e r d e S a t i n), aby přestali milovati tvorstvo, nýbrž aby je milovali dobře, tak jak je miluje Bůh, aby je milovali s Bohem, skrze Boha a pro Boha. Když k tomu svolí, i za cenu heroického úsilí, jako Rodrigue, Prouhèze, a zvláště Violaine, zmocňuje se jich pocit osvobození a nevyslovitelné radosti pod tíhou kříže, jemuž dali přednost před vším ostatním.

A to je paradox Claudelův, který je současně paradoxem i samého křesťanství. Nietzsche vyčítal křesťanům, že zatemnili svět, uctívajíce Boha ukřižovaného. Pro víru ve Spasitele požadoval, aby jeho učedníci se jevíli jako „více spasenými“. Co by byl asi řekl o té radosti, která propuká z každé stránky Claudelova díla? Jen málo dramát je tak bolestných jako drama Claudelovo, svým hlubokým pochopením člověka a přítomností Božího hlasu, který pudí člověka k úplné oběti; a přece, posílení myšlenkou, která by mohla napadnouti kterémukoliv čtenáři, by bylo poznání, že Claudelova dramata jsou smutná. „Cožpak není kříž středem mého díla?“ tázal se jednoho dne — a dodal: „Nic není a nic

se nenabízí našemu poznání, než proto, abychom to obětovali Bohu v nesobecké lásce.“ Současně však tvrdí, že nemáme „na světě jiné povinnosti než radost!“ a že „to není jen nějaké bezobsažné slovo, nechutné a všední slovo sakristie,

„Nýbrž strašná, vznešená, absurdní, oslnivá a uchvacující skutečnost a vše ostatní není ničím ve srovnání s ní.“

Durch Leiden Freude. Motto Beethovenovo, kterého Claudel ze všech hudebníků nejvíce miluje, by mohlo býti mottem Claudelovým.

Ve skutečnosti, chceme-li viděti v Claudelovi jen geniálního umělce, avšak intelektuálně méně vybaveného, aby mohl bdíti nad svou myšlenkou stejně jako nad velkolepostí svého básnického slova, poznáme, že v jeho metafysice, která je velmi skutečná a původní, štědrost je počátkem i koncem vši existence. V jeho očích největší potřebou člověka je dávat se, a to zcela a bezvýhradně tomu, kdo může plně přijmouti náš dar.

Proto může říci Anne Vercors, otec Violaine, shrnuv všechno myšlení svého tvůrce:

„Cožpak je účelem života žítí? Cožpak dítka Boží zůstanou připoutány k této ubohé zemi? Není důležité žítí, ale umíratí a naprosto netesatí kříž, nýbrž na něj vystoupiti a dátivše, co máme, s úsměvem!“

„V tom je radost, v tom je pocit osvobození, půvab a věčné mládí!“

„Jakou cenu má svět ve srovnání se životem? A jakou cenu má život, než abychom jej dávali?“

Tato štědrost, která pro úplnou oběť sebe sama vyžaduje všeho úsilí dokonalého člověka (kříž je pravým opakem mrzačení), vysvětluje, proč posledním slovem Claudelovy myšlenky je spojení. Spojení člověka s Bohem v jednotě světa. Claudelovi je zapotřebí, aby byl spojen s celým světem poznáním a láskou, aby tak mohl dospěti k Bohu; současně však se potřebuje dáti Bohu, aby byl skutečně spojen s vesmírem. Tímto dvojím hnutím milosrdné

lásky je možno vyložit hluboký smysl jeho díla *Le Soulier de Satin*, *Le Livre de Christophe Colomb* nebo *Les Conversations dans le Loir-et-Cher*. Touto láskou, která ho pudí, aby dával Bohu přednost přede vším, Claudel je spojen se světem a obsáhlost jeho genia tvoří jednotu s opravdovostí jeho života.

Přeložil J. K.

HAKELDAMA

Pro syny naříká
Rachel, Rama.
Země je veliká
Hakeldama.

Padla neviňátka,
mře Nevinný.
Kvete jinovatka,
zrají stíny.

Vydal stříbro Jidáš
a útroby.
Země, už jen vydáš
bílé hroby?

Hroby místo sadů
s peněz květy,
provazy za zradu,
len zakletý?

Do oprátky hlavu
na haluzi,
potěšení davu,
oči hrůzy,

Jidášova játra
a stříbrné.
-Promethee, chátra
s psy se hrne!

O střeva se sváří,
o lesk mincí...
Sešli se nunváři
k Velepsinci.

V starostech se radí
jak začít.
Stříbro, a střev hadi
nožům svítí.

Nuže...Jde to rychle,
bez narkosy.
Co nám, srdce ztichlé,
ještě hrozí?

Hotov, jen si vzdychni,
nic to není.
Radujte se všichni
pojištění.

Odměnu své péče
vezme každý.
Oslněn se vleče
v křečích vraždy.

Sletají se supi
k Hakeldama.
Ó, jak v Rama úpí
Rachel sama!

Bohuslav Reynek

PAUL CAZIN

VELIKONOČNÍ SKŘIVÁNEK

Cesta z Courcelle do Gif vede údolím mezi návrším Belle-Image a úbočím Bellevillským. Tamhle viděti skřivánka vznášejícího se k nebi.

Provázím ho svým zrakem se země k oblakům, kam směřuje jako bláznivý a opojený vzduchem a hudbou.

Zima je daleko a déšť odešel. Vdechujeme plnými doušky vůni vlhké zeleně zvěstující jaro.

Pěnkava ho volá a mladé jaro radostně přibíhá. Kdo ještě může myslit na masopust? Jaro rozhodilo po hrušních bílá cukrátká, ovijí rozcuchanou hlavu bříz žlutými jehnědami a žertuje se skřivánky, jež létají jako rakety, rozjásávají nad krajinou zvučný proud písně.

Hle, když skřivánek vystupuje vzhůru, nevznáší se přímo: opisuje širokou spirálu, jako by šel po krásném točitém schodišti. Aby vyzpíval své překypující srdce, vyráží nejprve krátký křik, potom, když přijde na dobré místo, pěje svou kantilénu. Náhle se hrouží do vzdušné propasti a letí v ústa větru.

Vítr se ho chápe, pevně ho svírá a třese jím. Vítr ho polyká a dusí. Skřivánek se vzpírá a zápasí zpívaje; stáčí se a stále stoupá. Jeho křidélka tlukou jako prsty rychle stlačující balonek rozprašovače; necítíš padati odzhůra křišťálovou rosu?

Kde je? Ještě ho slyšet, ale oči slzí hledající ho v hloubi zrcadlicích se oblaků. Co hlásá? Rozumíš mu?

O filii et filiae,
Rex coelestis rex gloriae
Morte surrexit hodie
Alleluja!

Jistě byl první, který měl dobýt království, jehož dobývají jen odvážní. Chce zastihnout doma Otce nesmírné Velebnosti a žádati o přijetí u Krále slávy. Snad chce něco vyjednávat v kanceláři božské Spravedlnosti... Ať nastoupí ten skřivánek, praví Pán Bůh. Má průvodní list, podepsaný paní Julietou Adamovou. Přináší nám tedy zprávy z údolí Chevreuského... Ach, lépe nám sloužili tehdy za časů pánů z Port-Royal... Dnes naši faráři dělají co mohou, ale je málo míst v naší francouzské zemi, z nichž bychom měli větší potěšení než z okolí Paříže.

Když se ráno v neděli nebo ve svátek nakloníme z našeho nebe, abychom popatřili na syny lidské a viděli, jak to řekl náš David, jestli tam jsou moudří, kteří by myslili na svého Stvořitele, vidíme více lidí při práci než v kostele. Někdy se o nás mluví, ale jenom koňům. Co se týče toho, co se večer tropí v krčmách, raději bychom neviděli... Pojd', skřivánku, můj synáčku, půjdeš a vyřídíš něco lidem, jež tak suroví.

Věčné brány se pootvívají, těžká vrata mračen se otáčí na svých světelných stěžejích. Skřivánek se již nevrátí: ztratil cestu. Jsme hodně hloupí, že jej čekáme! Pojd'me!

★

In hoc festo sanctissimo

Sit laus et jubilatio

Benedicamus Domino.

Alleluja!

To je on! Ten komár tančící na zlatých vousech slunečních. Ó, Gongora! Je to květný lístek, spadlý s větrné růže.

Sestupuje rychleji než vystupoval. Chvatně vy-

prazdňuje svůj vak perel a hází komukoli poslední tóny dohry, která náhle zmlká.

Pozoruj okamžik, jak se houpe, jak se kmitá, jako by zavěšen na neviditelné pružině, která jím hází. Nit se trhá: skřivan padá náhle jako kámen do chumáče jeteliny, kde má hnízdo.

Z franč. Eva Florianová.

REVOLUCE

Abychom se přiblížili k politice, jest třeba znáti člověka takovým, jaký jest, a ne jakým má býti, ani jakým si ho představujeme.

Za našich dnů příliš marných idejí zaměstnává duchy, a příliš málo zásad (principů) váže je ke zkušenosti. Jest to tím, že revolucemi byly přetrženy tradice a historie. Proto také politika se stává velmi nesnadnou. Jindy byly v potaz brány principy, dnes abychom je znovu zaváděli...

Jestli však velké principy zmizely pod našimi omyly a bludy, jsou fakta, jež bijí v oči všech, fakta, jichž nikdo nemůže popřít, a jež stačí státníkovi, aby znovu našel své východisko. Z těchto fakt nejpozoruhodnějším, nejobecnějším, od něhož ostatní závisí, jest jistotně tento:

Člověk ve své přirozenosti jest zasažen zlem: zlo zajisté potlačilo jeho rozvoj, nakladlo překážek celé jeho historii, a zostudilo do jisté míry jeho život občanský a politický.

Nuže, poněvadž člověk jest kořistí zla, není možno,

aby jeho zákony se odvodily z theorie: jeho skvělá přirozenost jest uvězněna pod fakty... A právě z důvodů těchto fakt, z důvodů překážek, jimiž Pád člověkův přičí se splnění prvotního plánu stvoření, nic nebezpečnějšího než duchové, kteří rozumují à priori (t. j. ne ze zkušenosti). Bez ustání chtějí zavést typ člověka buď takového, jak ho zahlédl Rousseau, nebo člověka ještě blíže prvotnímu vzoru, jež racionalistní spekulace hledaly v hloubi naší duše. Pouhá psychologie zabije politiku...

Tento člověk, zcela svobodný, neomylný, osvěcovaný přímo paprskem božství; tento člověk, obdařený rozumem, a, protože jest svoboden, nadaný neporušitelností, kterou ještě zvyšuje jeho odpovědnost před Bohem, tento člověk, který již není, zabije člověka, který jest, ztroskotá celou Evropu, zničí národy. Našich šest tisíc let minulých, v nichž se lopotíme, hledající toho Člověka, volající ho z hlubin minulosti, nebo z propasti revolucí, mělo by nám býti řádnou výstrahou!

Nicméně domýšlivost ve svém běhu se bouří, že se setkává všude s mezemi a ohradami, jež historie smutně byla člověku položila; pýcha zamítá zastaviti se před tímto faktem zla, jež ochromuje jeho úmysly a tvořivost, a rozptyluje jeho sny.

Kdyby rozum byl čistý, člověk by se neklamal; a kdyby jeho vůle byla upřímná a pravá, neopouštěl by svého zákona! Rozum neosobní, pocházející od Boha, zůstal by neomylným; svoboda neporušená a přímá přidržovala by se dobra. Ale setkáváme se s člověkem, jenž je kořistí bludu a zla... A tak jsou dva lidé, člověk psychologie a člověk zkušenosti! Jeden dokonalý, pozorujeme-li ho v jeho prvcích; druhý nedokonalý, když ho pozorujeme v jeho činech?

Běda! jest tomu tak! jeden dokonalý, pozorujeme-li jej o sobě, čili takový, jaký byl stvořen; druhý nedokonalý, jenž je kořistí zla, když ho pozorujeme v jeho skutcích, nebo takový, jakým se stal: správně to, co vypravují tradice...

Který z těchto dvou lidí jest pravý, který vlastně trvá? Nebylo-liž třeba tohle napřed viděti, dříve, než se začalo stavět na nějakém snu, a než se začala politika zakládati na nejvážnějším zmatku? Abychom se přiblížili k politice, jest třeba znáti její původ a cíl: abychom znovu zřídili autoritu, jest třeba vyznačiti její důvod a její práva; abychom znovu zřídili společnost, jest třeba znáti její základy, pak ukázati dnes příčiny Revoluce, totiž zhouby. Proč klamati dále lidi a nechávat je opovážlivě v

poblouznění, jež je vede do neštěstí? Když lidstvo div nezahyne, tu nesmíme oživovati ubohé iluse, z nichž vzchází tolik zel. Nenalézáme již člověka v hloubce myšlenky; nepotkáme ho leč v historii.*) Ten, který byl stvořen, není již ten, jehož vidíme... Právě proto duchové, i málo povznešení, kteří byli vedeni prostě fakty, přiblížili se pravému způsobu a byli jako přenešení k pravému konání, buď aby v něm šli s ostatními, nebo aby k němu vedli jiné lidi. Měli, čím se honosí skromnost: zdravý smysl a neocenitelnou zkušenost. Ti druzí, zamířivše svým letem do čiré myšlenky, do lůna iluse, stali se milejšími obecnému lidu, jež bude vždy kormoutiti drsná skutečnost. Udrželi tím lépe sílu revolucí a argument kacířstev.

Takové à p r i o r i, taková theorie bude vždy nebezpečím u lidí. Obecný odpor k tomu, spokojovati se fakty, a snadné závěrky, k nimž jsme vždy velmi pohotoví, přivedly nás pokaždé vně možného, a připravují nám ten déšť omylů někdy nevinných, ale často strašných, jež bývají údělem davu a jeho literátů. Spisovatelé nepřestávají rejdití kolem státní-

*) Taková jest ostatně metoda, kterou historie sledovala; zachovala to, co jest a posoudila to na světle toho, co má býti. Takové jest též hledisko, v němž se ustaví všechny politické vědy.

ka a ustavičně s ním zápasí a ho utloukají. Pouhý rozum, zatemněný Pádem, není než pouhá theorie. Zajisté! jestiž zapotřebí poslouchati rozumu, ale jen tak, abychom vyhledávali jeho aplikace, naznačované zkušeností.

Nadto utopie ztrácí se zřetele to, co jest nejposvátnějšího v historii, tradice, mravy, dobytá práva, zákony, působení Boží na nás. Fakta, která žijí šest tisíc let, ukazují dosti vůli Tvůrcovu. Tato fakta s jejich výkladem jsou veškerým tajemstvím genia, jež záleží v tom, že jim rozumí čím dál tím lépe. Jimi možno bráti účast na samém božském konání! Známo ostatně, že pravá znalost člověka vede k shovívavosti, jakož i k zdravému vykonávání záležitostí. Kdežto pouhá theorie vede k dedukcím fanatika nebo sektáře, odtud pak k činům spikleneckým. V politice celá otázka konec konců týká se člověka: narodil se dobrým, nebo jest podoben prvotnímu zlu? Bude se moci obejít bez obrany a zákonů, nebo bude povinen hájiti tohoto politického řádu, který od počátku ochraňoval všech jeho pokroků? Zpytuje se vše důkladně: nezbyvá tedy, než voliti mezi faktem a utopií, mezi tradicemi a Rousseauem. Z jedné strany celá historie, zákony, králové, ochrana, národové, kteří sílí a shromažďují se dobytými

právy: praxe šesti tisíc let! Z druhé strany revoluce, dobro odzbrojené, jako by bylo jisto vítězstvím, hodnoty nechráněny, jako by pocházely od přírody, člověk vydán na pospas svým pudům, jako by všechny byly dobré: století pohrom! Z jedné strany Církev a zkušenost světa, z druhé strany snilkové, potom padouchové, lotři.

Společnost, zvláště od jednoho století, nemohla se ubrániti proti Revoluci, protože zapomíná podívat se po jejím toku a odvrátiti ji hned u jejího pramene. Revoluce nevyniká geniem; neuměla přijati za svou ani jednu ideu, aby jí nebyla oslepena. Nejprve si příliš nadsadila ideu svobody, a to do té míry, že si spletla svobodu dobra se svobodou zla; a hned nato uvidíme ji oslněnu ideou společnosti. Hle, jak mluví Rousseau:

„Kdo chce dáti národu ústavní zřízení, musí změnit lidskou přirozenost, přetvořiti každého jednotlivce, jenž sám sebou jest dokonalým celkem, v část většího celku, od něhož tento jednatel dostává svůj život a své bytí; změnit povahu člověkovu, aby byla sesílena. Třeba, jedním slovem, odníti člověku jeho vlastní síly, a dáti mu takové, jichž by nemohl používat bez pomoci bližního. Čím jeho přirozené síly jsou více

mrtvy, uničeny, tím ústavní zřízení jest pevnější a dokonalejší: takže až každý občan nebude nic, nebude nic moci, tu bude možno říci, že zákonodárství jest na vrcholu dokonalosti.“ Tuto tedy naši doktrinári čerpali své pojmy! Bylo by nesnadno lépe vystihnouti despotismus a lépe naznačiti centralisaci. Nikdy idea nezanechala živějších stop v duchu státníků.

Jest možno, aby myšlenka, snažící se organisovati národ k takové jednotě, usmířila se napřed s lidskou přirozeností, potom s rozmanitostí obyčejů, míst, vloh, potřeb a práv nabytých? Chápeme teď, odkud pochází despotismus! Tato utopie, jež zplo-dila jen bídu a zkázu, jest nejen zbavena jakéhokoliv historického základu, ale nemůže míti žádného základu rozumného, nebo přiměřeného naší přirozenosti.

Tady lidé by neměli již než jakési jednotejné právo, právo plně podrobené panské pravomoci; a z toho pak jen obecné, uniformní zastoupení, pro všechny body a všechny zájmy říše. Zřízení parlamentární pod záminkou, aby representovalo zemi, dokončí co nevidět administrativní centralisaci, zničí rozmanitost krajinskou, a přivede nás k pusté a

nudné jednakosti proti všem zákonům historie a lidské civilisace. Urovnává cesty despotismu; připravuje mu pevné základy, ba jest přímo jeho organisací...

Centralisace a parlamentarismus, svádějící všechno na týž způsob, činíce z národa bytost neživou, přivedly by opravdu zákonodárství na t e n v r c h o l možné dokonalosti, jak si přál Rousseau.

Jakmile lidé nemají všichni leč jedno a totéž právo, jest ovšem třeba obecného zastoupení. Ale zastupovati*) každého, toť nezastupovati nikoho: a to se nám právě přihodilo! Když všichni mají jedno a totéž právo ve státě, jest třeba ovšem vlády reprezentativní. Ale co vlastně tady budou reprezentovati, ne-li thesi Rousseauovu? Proto také již osmdesát let (t. j. po franc. revoluci) zakoušíme na sobě všechny její následky! Jakmile se strhá řetěz obyčejů a práv nabytých lidmi, ovšem třeba utéci se k právu člověka, k tomu právu vynalezenému, aby byl ujařmen člověk! Tu pak se snadno splete svrchovanost, která nepochází leč od Boha, s potřebami a právy skutečnými, jež náležejí lidem. A právě tato práva ustavená, vykonávaná, opouštějí se, aby

*) Věc bude srozumitelnější, když si přimyslíme i druhý význam slovesa représenter, totiž představovati.

se šlo za jejich stínem.

Jen si toho dobře povšimněte: Revoluce staví theorii práv vrozených proti vykonávání práv dobytých a takových, jež by patřily lidem; jinak řečeno, theorie fatality na místo svobody! Potom chce nahraditi všechna tato práva vrozená zastoupením, jež má posloužiti každému... Vidělo se kdy úplnější kejklířství? Hledati práva pomyslná, práva zbavená zásluhy, útočiti takto na člověka a na majetek až v jejich principech, až v jejich podstatě, není to zvláštní, když se předtím tolik mluvilo o naší svobodě? Jak se málo pochopil vysoký význam lidské přirozenosti!

Jak se historie opírá této utopii! Tady na zemi všechna práva jsou nabyta, všechno jest u člověka zásluhou. Nikdo mu nemůže dáti ani pokrok, ani štěstí, ani moc: neboť vše jest plodem jeho skutků, jeho děl! vše, i hodnota, i tato bylinná půda, kterou není možno zúrodniti a v plodnosti udržeti, leda potem člověka! Vždyť jest to tak určil sám Bůh, sem do tohoto slzavého údolí...

Cože to chcete! tento zázračný tvor, jímž jest člověk, měl by za vše děkovati jen svému zrození, totiž svému stvoření, a jako hovado býti v poutech fatality? Cože! člověk že není ničím ve svém důvo-

du býti, není již součinným na svém osudu, není již k obrazu Boha? A právě této ušlechtilé a zázračné svobody, této podobnosti s Nekonečnem nebyla Revoluce pamětliva. Proč se dotýkati takových otázek, když nemůže se vystoupiti na vrchol principů? Naše mravní svoboda vtiskuje nám cosi z božské přirozenosti, a jest třeba, aby takovéto svobodě bylo dopřáno rozvíjeti se do všech sfér, jež jsou člověku tady dole dostupny.

Rovnost podrobuje hověda, a zásluha vztyčuje člověka!

Bůh mu neukládá nic, ani pravdu, ba ani milost. Práva, jako jeho hodnoty, váží se k jeho svobodě, váží se k zásluze, evangelickému zákonu inteligencí, zákonu založenému na zemi, a pro Nebe, jež násilníci uchvacují... Člověk na této zemi se nepovznáší leč potem svého čela; a to jsou tedy jeho tituly šlechtictví. Často ve své slabosti dychtí po tom, aby vše dostal: ale Bůh výsostným úradkem chce, aby vše si dal... šlechtické právo, vznešená podobnost!

Ano, člověk by chtěl vše dostati; hle proč, krutým podvodem, Revoluce slibuje vše mu dáti! A proto také jest třeba, aby požadovala dělení práv a dělení hodnot, jinak řečeno, zahlazení zásluhy, zahlaze-

ní člověka! Pýcha v prvním dni chtěla okrásti Nebe; dnes by chtěla oloupiti lidstvo o civilizaci... Otázka jest táž od končin do končin tohoto světa. Nic se v člověku nezměnilo; stále pokouší se nahraditi morální svobodu svou pýchou. Ale Bůh zapjal tento svět jako žebř k nebi: společnost, morálka, vlastnictví, právo, vše spěje v témž směru, a jak jest to moudré a vznešené!

Revoluce ničí právo až v člověku, a ničí člověka až v jeho podstatě. Ach! kterak civilizace s námi důstojněji nakládala! Oč ušlechtileji sestrojovala a buchovala lidstvo, než jak to dělá tato utopie! Po šest tisíc let historie nám ukazuje všude posvátný sad zásluhy, mravů, ctností, zákonů, nabytých práv, korunujíc rodiny, slávou plníc říše. Jak jest důstojnější než Revoluce, jak se ukazuje na výši člověka, stvořeného svobodným a zasluhujícím si lepšího, člověka, jenž jest plodem svých děl!

Nic by ji nedovedlo nahraditi. Člověk musí býti úplný v lůně společenské jednoty. Rodina, obec, kraj, co přiměřenějšího historii, politice, povaze a důstojnosti člověkově!

Ve všech věcích Revoluce nám přináší nižší ideje než ty, jež měl svět. Její pokrok vyplývá z jakéhosi zmenšení, zhubenění v genu (duchu) a rozumu člo-

věkovu. Její vítězství bylo by pádem moderní civilizace, nucený návrat k civilizaci starověké, vyzdobené novými jmény. A pod těmito všelijakými jmény jestiž tento obsah: základní státní zákony, na jejichž uplatnění nikdy neobejde, ustavičné různice, znemravnění, nekázeň, rozpustilost, pustošení, nato pak kruté potlačování pustošitelů, loupení v mezích zákona, exekuce a ustavičná stíhání, zkáza, vpády...

Kterak Revoluce těží z nynějšího oslabení myšlenky a rozumu vůbec! Staví všude falešnou svobodu oproti pravé svobodě, falešné právo proti právu skutečnému, falešné bohatství proti bohatství opravdovému, falešného člověka, falešný lid, falešnou Společnost, oproti člověku skutečnému, Společnosti pravdivé! Chce rodinu, obec, pokrok, jež nejsou pravou rodinou, pravou obcí, pravým pokrokem (zlepšením)! Zničí člověka, zničí rodinu, zničí vlastnictví, svrchované svobody, opravdová práva... My hájíme právo! My jsme v svobodě!

Svoboda chová v sobě hodnotu, o níž nevědí ti, kdož se praví býti jejími obhájci. Když jest člověk neschopen pochopiti nebo mysliti, kéž by aspoň uvěřil!

* * *

P. CH. LAHR

O P O V I N N O S T I

Jak dělíme povinnosti?

Můžeme je dělití podle jejich *formy* a podle jejich *látky*, totiž podle způsobu, jímž závazek formulují, a podle věci samé, kterou přikazují.

§ 1. *Podle jejich formy.* — 1. S hlediska jejich formy rozeznáváme povinnosti *positivní* a povinnosti *negativní*.

a) Positivní povinnosti předpisují *dobro, jež třeba konati*; formulují se *přikázáním*: buď poslušen svých rodičů; cti Boha; pomáhej svému bližnímu. Negativní povinnosti se vztahují na *zlo, jehož se třeba vystríhati*, formulují se *zápovědí*: nezabiješ; nekrad.

Toto rozdělení nesmíme uplatňovati do krajnosti, neboť dobrý počet povinností vyjadřuje se ne-lišně ve formě pozitivní nebo ve formě negativní. Tak spravedlnost, která zapovídá křivditi bližnímu (*neminem laede*), přikazuje už tím vrátiti mu, co mu dlužíme (*sum cuique*). Upřímnost, zakazujíc lháti, nařizuje říkati vždy pravdu, a láska, jež přikazuje dobročinnost, zapovídá sobectví.

b) Negativní povinnosti spíše vyjadřují elementární podmínky mravnosti; neboť než činíme dobré, třeba pomýšleti na to, abychom se vystříhali zla. Omezují se na to, aby zabezpečily (chránily) práva; také obecně lze je snáze zachovávat; Kant je označuje jménem *povinnosti spravedlnosti*. Oproti tomu pozitivní povinnosti vyjadřují dokonalost mravnosti; jejich zachovávání jest obyčejně méně snadné a jest záslušnější; také Kant je nazývá *povinnostmi ctnosti*.

c) Závazek, který ukládají povinnosti negativní, jest vždy platný; nikdy nesmíme krásti, lháti atd.; kdežto pozitivní povinnosti nezavazují než v jistých případech a v jistých chvílích.

2. Rozeznávají se též povinnosti *přesné* (striktní,

vuje se tomu, kdo s nasazením života zachrání život svého bližního, nebo kdo obětuje svůj statek a statek svých dětí k větší výhodě svých spoluobčanů; ale činy takové nejsou povinnostmi ve vlastním smyslu slova. Jisto jest, nad jakoukoli pochybnost jisto, že v žádném případě, ať z důvodů zájmu soukromého nebo společenského, není dovoleno morálně se snížit. Ce qui est certain et au-dessus de toute exception, c'est que, en aucun cas et pour aucune considération d'intérêt privé ou collectif, il n'est permis de se dégrader moralement.*)

3. Nastane-li konflikt zároveň ve vztahu *výbornosti i rozsahu*, hledisko výbornosti má míti vrch nad hlediskem rozsáhlosti skupiny. Tak není nikdy dovoleno obětovati mravní dobro jedincovo hmotnému dobru celého národa, neboť ctnost a mravní dokonalost jsou absolutna, jimž vše ostatní zůstává podřízeno.

*) Fénelon má takovéto pravidlo: „Není dovoleno uchovati se na úkor své rodiny, ani povznésti svou rodinu a při tom ztratiti vlast, ani hledati slávu své vlasti a při tom znásilňovati práva lidu“.

STÁTNÍ MOC

Účelem a úkolem státní moci jest, aby vedla stát k jeho cíli, čili zavázati členy státu k spolupůsobení na dosažení všeobecného blaha. Má tudíž svou míru a normu ve státním účelu, neboť má působiti, aby stát svého účelu dosáhl. Práva státní moci se dají podle toho vyjádřiti větou: státní moc má všechna práva — avšak jenom ta — která potřebuje k dosažení svého účelu. Má všechna tato práva, neboť kdo se snaží o účel, musí k němu chtíti i potřebné prostředky. Bůh si však přeje dosažení účele státu státní mocí; musí tedy poskytnouti i nutné prostředky, t. j. účelům odpovídající nutná práva. Státní moc má však jenom ta práva, neboť člověk sám jest svobodný. Kdo si osobuje právo, aby mu poroučel, musí toto právo dokázati; to platí i o státní moci. Právo státní moci k rozkazům lze však dokázati jen tehdy, je-li zřejmo, že jest ho k jejím účelům nevyhnutelně třeba. Nad tuto míru nemá práva rozkazovati. Ale státní moci jest položena nepřekročitelná mez nejen v jejím účelu, nýbrž i v jejím základě a prameni. Nemá práva rozkazů, jež by odporovaly vůli Boží, pokud jest nám tato vůle známa podle přirozeného mravního

zákona nebo nadpřirozeným zjevením. Vrchnostenská moc jest přece právo propůjčené Bohem. Bůh však jistě nemohl a nechtěl propůjčiti člověku právo, které by jeho zákony vyvracelo a proti nim jednalo. Proto odpověděli apoštolové vysoké radě: Sluší se více poslouchati Boha než člověka (Skut. Ap. 5, 29). Tato zásada platí pro nositele státní moci právě tak, jako pro posledního soukromníka. Není žádné jiné morálky pro politika nebo privilegia pro státníka s ohledem na příkazy spravedlnosti, pravdy, věrnosti, poctivosti, atd. Tak zvaný macchiavellismus jest vymanění státní moci od Boha, vymanění, které na jedné straně podemílá státní moci pevnou a nerozbornou základnu, na níž spočívá, na druhé straně dává všanc despotické zvláštní svobody a práva poddaných. Tím ovšem končí i zodpovědnost vůdců státu vůči vyšší autoritě a otvírá se dokořán brána absolutismu. Není-li však v určité oblasti státní moc podílníkem na Boží vládní moci, pak končí i povinnost svědomí vůči ní. Neboť jenom z vůle Boží jsme právoplatné vrchnosti pod hříchem povinni poslušností. Křesťan vidí ve vrchnosti zástupce Božího, jemuž se nemůže protiviti, aniž by se reprotivil i Bohu. Křesťanská vrchnost pak ví, že jí byla propůjčena moc jenom k ochraně a blahu

poddaných, a že v den soudu bude skládati přísný počet o tom, jak své moci užívala. — Máme-li úlohy státní moci vyložiti jednotlivě, tu má zejména povinnost účasti na právní ochraně a kladné podpoře s ohledem jak na vnitřní dobra života a zdraví, tak i na vnější dobra svobody, majetku, atd. Přímé vedení a dozor nad mravním životem jednotlivců není sice úkolem státní moci, patří jí však péče o veřejnou morálku. Má zabraňovati nemravnosti, aby nevyštuovala veřejně a nesváděla, jak se to na příklad děje nevázanými divadelními představeními, kinem, výstavami necudných obrazů, prodejem nemravných knih a pod. Všechna veřejná zřízení, zejména také život veřejných úředníků, nemají odporovati požadavkům mravního zákona. — Soukromé náboženské cvičení jest rovněž mimo oblast státního vměšování: veřejné náboženské cvičení bylo však Kristem přiřčeno Církvi a tudíž odňato státní kompetenci. Přece však má stát podporovati náboženství nepřimo tím, že chrání Církev v jejích právech a podpoří ji v její působnosti, a to ve svém nejvlastnějším zájmu, poněvadž jenom na základě skutečné zbožnosti daří se ctnostem občanským, úctě právoplatným autoritám, spravedlnosti, věrnosti, poctivosti a j. — Na poli vyšší kultury (vědy a umění)

má státní moc tam, kde soukromé síly nestačí, vy-
pomoci zřizováním škol, universit, klinik, knihoven
a pod. Není jejím úkolem, aby na tomto poli vyřa-
zovala soukromou činnost státními monopoly; ta-
kové vyřazování jest neoprávněný zásah do indivi-
duální svobody. Duševním otroctvím jest státní
školní monopol, který všechny nutí, aby své vzdě-
lání čerpali ve státních školách. — Hlavní oblastí
právní ochrany a kladného podporování státní mo-
cí jest asi oblast výdělečného života. Zejména na tom-
to poli má uplatňovati přirozené právní normy, po-
dle okolností blíže určovati, co v nich není s dosta-
tek přesně řečeno, má všestranně povzbuzovati sou-
kromé podnikání a výdělečnou píli se zřetelem na
rolnictví, obchod, průmysl a živnosti, pokud toho
okolnosti vyžadují. Má stanoviti podmínky, které
by umožnily rozvinutí svobodné soukromé čin-
nosti všech. K těmto podmínkám nepatří jen vše-
stranná ochrana právní, která zabraňuje, aby hospo-
dářsky silnější potlačoval a vykořisťoval slabšího,
nýbrž také všechna zařízení, která takřka otvírají
cesty soukromému podnikání.

LIDÉ POKROKOVÍ

Jsou to lidé pyšní; považují se za proroky krásné budoucnosti. Jaké budoucnosti? Budoucnosti Socialismu. Vzali si do hlav, že lidstvo kráčí k všeobecnému socialismu. Kdo o tom pochybuje, je od nich stíhán zlými pohledy a zařazen do počtu „kapitalistických reakcionářů,“ jejichž snahy jsou jak zločinné tak i marné. Proroci, proroci, jakou nebezpečnou hru to hrajete! Pravda, vy můžete stále hlásat štěstí, „lepší zítřek,“ který se v budoucnu dostaví, neboť ve chvíli zklamání, možná i katastrofy, budete již mrtví a zapomenutí i s vašimi sliby. To je vaše ochranná stráž. Takový Fourier, Karel Marx — o Jaurèsovi ani nemluvím; ten dělá jen politiku — to jsou stavitelé vzdušných zámků! Staví zámky svých snů a umísťují je v budoucnosti. I když je upozorníte, že to jsou pouhé sny, neustanou ve svém prorokování. A protože jejich sny jsou čirou prázdnotou, jsou vždy proroky holé nicoty. Ale nejsou též výmluvnými proroky minulosti? Je to totiž jistě věc mrzutá, když hlásají primitivní zřízení lidské společnosti jako podivuhodnou budoucnost lidstva!... Pokroku, pokroku, kdepak jsi? Pokroku socialistů, chtěl bys postupovat po způsobu raků a krabů? V

jednom článku Vědy sociální M. Paul Descamps položil nedávno otázku, zda se lidstvo skutečně „vyvíjí v socialismus.“ On nestudoval socialismus ani jako kritik ani jako filosof, nýbrž pojednával o něm jako o historickém faktu. Nuže, z jeho pojednání vyplývá, že socialismus je starým zjevem, který kdysi panoval a pak zmizel téměř všude a že konečně, co tu a tam z něho zbylo, mizí za našich dnů velmi rychle. Komunismus, kolektivismus a monopolismus jsou tři druhy socialismu, jak je rozlišuje Descamps. Všechny ostatní systémy, ať již našich zběsilců nebo mírnějších teoretiků, možno též zařaditi do těchto kategorií. Pro případ monopolismu máme na vzor na příklad australské kolonie, pro kolektivismus jmenujeme čínské rolníky, rybáře polynezeské, lovce sioux, atd.; pro případ kolektivismu státního máme militarismus spartský, pro komunismus Tibetany, Eskymáky, Hurony, „Ploché Hlavy,“ atd. Hle, v několika slovech celý program skutečného socialismu! Jde jen o to, uskutečniti jej. — A my „reakcionáři“ a „tmáři“ bychom si měli oblíbit způsob života těchto primitivů!... U Eskymáků a Huronů máme hledati své vzory!

Podle A. Beauniera z franč. G. F.

O FARNÍCH MATRIKÁCH.

(Doklad k redakční zadině z 3. Archů 1946.)

Telecké matriky patří mezi nejstarší; začínají rokem 1635. Založil je výtečný farář Jiří Jan Nodelius. Jsou psány česky až do roku 1714.

Uprostřed roku 1714 je poznámka od kaplana Jana Fedra:

Sequitur continuatio baptisatorum idiomate latino ad novissimum Rdissimi Epalis Officii Mandatum Anno currente 1714 emanatum nobisque 6ta Aprilis eiusdem anni praesentatum (česky: Následuje pak zápis pokřtěných v jazyku latinském, podle nejnovějšího rozkazu úřadu biskupského, který vyšel tohoto roku 1714 a nám byl doručen 6. dubna téhož roku).

Od roku 1714 dály se zápisy latinsky, některé nebo aspoň některá slova česky, nikdy německy, a to až do doby josefinské — do roku 1784.

Matriky původně založeny byly k výhradní potřebě církevní. Nedivno tedy, že si Církev přála, aby byly vedeny v jazyku církevním, tedy latinském; konečně to byl tehdy jazyk všech škol a vzdělanců. Nemůže

se také v této době mluví o germanisaci, nýbrž spíše o latinisaci, na kterou by si mohli stěžovat stejně Češi jako Němci. V této době baroka se často stávalo, že se jména (příjmení) česká i německá latinisovala, nebo dokonce do latiny překládala, ale nikdy se nepřekládala do němčiny.

Již jméno uvedeného faráře z roku 1635 „Nodelius“ zdá se překladem latinským českého „Souček“ (nodus-uzel, suk). Takových příkladů mohl bych uvést mnoho. Rovněž, jak jsem již pravil, se při zápisu některá jména latinisovala, a to tím, že se k českým jménům přidávala latinská koncovka. Tak na příklad starý rod v Telči „Šašek“ je koncem 17. a v 18. století zapisován „Šašecius“ — t. j. Šašek-cius, z toho pak Šašecí. Těchto případů je též velice mnoho.

Jak je tomu v matrikách teleckých, tak jsem to našel i v mnohých jiných matrikách, pokud jsem měl příležitost do nich nahlédnouti, na příklad v Mrákotíně a jinde. Shledal jsem totiž, že matriky byly psány původně jen česky, od roku 1714 latinsky, ale i přes rozkaz církevní, psáti je latinsky, vyskytli se kněží, kteří je psali i potom česky; nikdy německy. To se ovšem jedná o farnosti české. Jak

tomu bylo na farách německých, nevím.

Od roku 1784 konají se zápisy podle josefinských nařízení. Kdežto dosud se uvádělo jen jméno křtěnce, rodiče, rodiště, ne vždy, kdo křtil, kmotru a datum (obyčejně křtu, ne narození), od roku 1784 nabývají matriky již celkem dnešní tvářnosti a jsou psány jen německy.

Němčina pak zůstala až do doby, kdy v které farnosti živel český dosáhl vlády. Nemyslím u faráře, nýbrž u obce nebo města. Tak v Telči na radnici vládli Němci do let 1870tých. Do té doby také byly vedeny v Telči matriky německy. Od té doby česky. V době josefinismu 1784—1870tých let, kdy byly vedeny matriky německy, je možné, že některá česká jména byla zgermanisována, ale tou dobou jsem se ani neobíral. Toliko jedno jméno „Vlk“ psáno u téže rodiny někdy také „Wolf“. Mohl bych ještě z městského archivu teleckého uvést i ten zajímavý doklad, že po bitvě bělohorské všechny dopisy a přípisy města Telče, panství teleckého*) a okolních

*) Po bělohorské bitvě vládl na Telči hrabě Vilém Slavata.

měst, na příklad Jemnice, Jihlavy, Třeště atd., byly psány česky. Teprve od první polovice 18. století vyskytuje se ojedinele německý přípis, a od doby josefínské do let 1870tých bylo vše německé a české přípisy zase jen ojedinele.

Dodal P. Josef Rampula.

REDAKČNÍ ZADINA

(Do velikonočních Archů 1947 shrnul J. V. F.)

Podnikatelům výstav knih! Denně nám přicházejí stále četnější žádosti o zapůjčení celých kolekcí knih k výstavám, pořádaným nejrůznějšími svazy, stranami, spolky, korporacemi atd. Protože těch podniků jest příliš mnoho a knih k půjčování málo, takže prakticky není možno vyhovět; a protože knihy se vrátí i při sebe pečlivějším zacházení značně ošuntělé, a nových opravdových čtenářů, jak zkušenost stále potvrzuje, to nepřivede, rozhodli jsme se na tyto výstavy žádných knih neposílati a prosíme, aby žádosti o ně nebyly nám zasílány. — Vydavatelé DOBRÉHO DÍLA, ARCHŮ A KURSŮ.

K naději do budoucna. (Z psaní přítele p. V.): „...Srdečné díky za Archy! A z nich především za Bernanose. V záplavě všech možných tiskovin konečně několik slov, která stojí za to býti čtena. Je zde krásnou formou umělce slova vyjádřeno v podstatě vše, co dnes člověk cítí při pohledu do světa. Jaká úleva, že je aspoň jediný člověk, který se nebojí říci: nejsem demokrat! Který nechce přisluhovati zneužívání pojmů a mateřní hodnot... Druhý článek, který jsem velmi vděčně přijal, je „Kdyby...“ Problém, který se zde předvádí, mně zaměstnával dlouho a stál mně mnoho přemýšlení. Je to ostatně otázka, která, jak věřím, bude brzy řešena, až opadne poplatnost ideologiím a slovo dostane opět vědecká práce, která se natrvalo umlčet a zastrašit nedá. Co je dnes v novinách, to po čase člověk nalezne nanejvýš v záchodě, jako se tam dnes shledává s na-

cistickými úvahami. Od myšlenky tohoto článku je toliko krok k problému, že luteránství přímo připravilo půdu nacismu, resp. připravilo k němu generace okleštěním duchovního života. Je faktem, že každý odklon od pravé víry a od Říma se stal původcům posléze kletbou. A z dálky času vyhlížejí pak jako žalostní omezení, zaslepení svým subjektivismem, neschopni viděti důsledky svých činů. A zde vynikne cena historie, studium dějin. To mně naučilo ctíti Pekaře, neboť vždy jsem měl podezření, že historie není tak nudná jak se nám předkládala. Článek v Arších je též nepřímo skvělou apologií Pekařovou. Jedinou námitku bych měl: bojím se, že málo lidí tomu bude nejen správně, ale vůbec rozumět. Několik slov úvodem by asi bylo neškodilo...“

Od téhož o podnikání „lidokatolíků“: „...Jsme-li u těch kompromisů, je to dnes módou, obohacením ‚českého katolicismu‘ přínosem lidové strany. Četl jste na příklad o přednáškách: ‚Křesťanství a socialismus‘, které pořádá nějaká evangelická společnost? Přednášel tam dokonce i jeden katolický duchovní na téma: ‚Kristus sociální reformátor‘ a asi velmi srdečně tam tiskl ruce nějakého čsl. faráře (přednášel vždy současně 1 katolík a 1 evangelík a pod.). Ten vynález! Jakési náboženské esperanto... Jste téhož názoru? — Je to vše trapné...“

ODPOVĚĎ: K tomuto novému evangeliu strhlo je zánícením a přepjatostí jejich citů, slepá dobrota jejich srdce, jejich mysticismus filosofický, smíšený částečně s osvícenstvím, a domnívají se v tom viděti pravé evangelium Spasitelovo do té míry, že se neostýchají pojednávat o našem Pánu Ježíši Kristu s familiaritou nanej-

vých neuctivou, a poněvadž jejich ideál jest příbuzný ideálu Revoluce, že se nebojí činiti mezi Evangeliiem a revolucí rouhavých srovnání, která nemají omluv, že unikla z úst při některé bouřlivé improvizaci... Jakmile se přistupuje k otázce sociální, jest módou v jistých prostředích odstraniti nejprve Božství Ježíše Krista a potom mluviti jen o jeho svrchované něžnosti, o jeho naléhavých napomínáních k lásce bliženské a k bratrství... Byl-li Ježíš dobrým k zbloudilým a hříšníkům, neměl v úctě jejich bludných názorů, byť se zdály jakkoli upřímnými; všechny lidi miloval, aby je poučil a spasil. Zval-li k sobě ty, kteří se lopotí a trpí, aby je posilnil, nebylo to proto, aby jim hlásal žehráni na chimerickou rovnost... Překypovalo-li jeho Srdce mírností k duším dobré vůle, uměl se stejně ozbrojiti svatým rozhořčením proti prznitelům domu Božího, proti bídníkům, kteří pohoršují maličké, proti mocnostem, které nava-lují na lidi přetěžká břemena... Byl právě tak silný a rázný jako tichý a něžný; burácel, hrozil, trestal, protože věděl, poučuje nás, že bázeň bývá počátkem moudrosti a že jest někdy záhodno uříznouti úd, aby tělo bylo zachráněno. Konečně nezvěstoval pro příští společnost království ideálního štěstí, odkud by bylo utrpení vyobcováno; nýbrž svými slovy a svými příklady ukázal stezku možného štěstí na zemi a dokonalého v nebi: královskou cestu Kříže...

Toto jest, milý pane V., odpověď na přítomná blouzně-ní. Odpověď pravá, neboť je od samého Náměstka Kri-stova. Kdyby nestačila (mnozí totiž neváží si jeho hla-su), máme kromě jiných ještě Chestertona. Říká sice totéž, co sv. Otec (může katolík mluviti jinak?), ale ne-dávno v „Obzorech“ vyznavači jakéhosi „českého inte-

lektuálního katolicismu“ mínili, že kdyby se byli přidrželi tohoto Angličana, že by byli dospěli dokonalosti „typů moderních evropských křesťanů“ a mohli pěstovat křesťanství veselejší, jasnější a klidnější; kdežto takhle, nechavše se ovlivnit prý „bloyovskou inspirací“, trudí je „sklon k vážnosti až tragické“. — Nuže, slyšme Chestertona a uvidíme, zda jejich případ není beznadějný: „...Roztrhali duši Kristovu na ubohé proužky, označené tabulkami egoismus a altruismus, a jsou stejně pomateni jeho šílenou velebností jako jeho šílenou něžností. Rozdělili sobě roucha jeho a o jeho oděv metali los; ač byla sukně nesešívána, od vrchu všechna veskrz setkaná.“ Anebo několik stránek před tím: „...Neřesti jsou zajisté puštěny s uzdy a běhají světem a dělají škodu. Ale ctnosti též jsou puštěny; a ctnosti běhají ještě divěji a dělají strašnější škodu. Moderní svět jest pln starých křesťanských ctností, jež se splašily. Ctnosti se zbláznily, protože byly odloučeny od sebe a potulují se na vlastní pěst... Třebas p. Blatchford útočí na křesťanství, protože se zbláznil jednou křesťanskou ctností: číře mystickou a až nerozumnou ctností bliženské lásky... P. Blatchford jest netoliko prvotním křesťanem; jest jediným prvotním křesťanem, kterého by bylo třeba hodit lvům. Neboť v jeho věci pohanská žaloba jest vskutku namístě; jeho milosrdenství by znamenalo holou anarchii. On vpravdě jest nepřitelem lidského pokolení — protože jest tak humaní...“ (Orthodoxie).

Do třetice k těm „typům moderních křesťanů“ (Zpráva z Prahy) „...Zmínil jste se o kritice Rouaulta v „Katolíku“. Četl jsem to též a žasl neméně. Mezitím tuto blbost dále rozvedla nějaká Růžena Vacková. Ten

„Katolík“ se stává svou hloupostí pomalu nebezpečným. A šíří především povážlivý blud: že jsou katolíci Bloyovští, Šrámkovští, Bernanosští, Florianovští, Braitovští atd. „Katolík“ je jaksi katolíkem standardním, umírněným... Vždy mi bylo protivné, mluvilo-li se o „Florianovcích“ a bohužel to dělali a za to se považovali i někteří přátelé staroříšští a naplnilo je to jakousi nezdravou pýchou. To je naprostý blud: katolík a křesťan může být jen jeden, jako Katolicismus je jen jeden...“ — Správné smýšlení; ale bylo by nespravedливо házet vinu za vznik těch odrůd jen na „Katolíka“; ten přišel již k hotovému. Tento blud vylíhl se dlouho předtím v oněch časopiseckých útvarech, samolibě kolem sebe seskupujících duchovní rodinky nebo, jak dobře o této neřesti psal T. Vodička v časopisu „Na hlubinu“, „stolní společnosti katolíků gotických, renesančních, barokních atd.“ Ale je k ničemu psáti byt' sebe lépe do časopisu, kde hned za zády se druzí namáhají gotickým hnutím nebo „budováním hlubinářské rodiny“. Vůbec s těmito milými časopisy (o žurnálech ani nemluví) je to jako s oním člověkem z Chestertonovy Orthodoxie, který nejdříve jde na politickou schůzi, kdež nařiká, že s divochy se nakládá jako se zvířaty; potom vezme klobouk a hůl a jde na schůzi vědeckou, kdež dokazuje, že opravdu jsou zvířaty. Vidíme-li to bezúspěšné kotrmelcování „českého katolicismu“ od „křesťanství německého“ ke „křesťanství slovanskému“, od slovanského k evropskému, od veselejšího až k tragicky vážnému, od „křesťanství integrálního“ ke „křesťanství smířlivosti a sympatie“, od „křesťanství bloyovského“ ke „křesťanství zcela nehysterickému, křesťanství vpravdě salesiánskému“ — pak

jest spasitelno utvrzovati se napomenutím svatého Jeronýma: „Pakli kde uslyšíš, že ti, jenž se nazývají Kristovi, ne od Pána Ježíše Krista, ale od někoho jiného své jméno mají... věz, že to není Církev Kristova, nýbrž synagoga Antikrista.“

V Praze v zimě 1947

„První děti dvouletky.“ V kině bylo vidět dlouhou polici a na ní do řady nakladená novorozeňátka opatřená čísly. Jakýsi bělovlasý pán obchází a zálibně novorozeňátka okukuje s mlsným úsměvem jako dobře upečené koláče. Táhnout' se takové výjevy a škaredé názvy za odešlými velkochovateli Menschenmateriálu jako „viditelný a hmatatelný Smrad“.

Jakýs universitník přednášel o knize, v níž prý jsou shrnuti všichni obránci Prahy a durdil se, že je mezi nimi i jesuita P. Plachý. Ten prý bojoval proti nositelům svobody, demokracie atd. — Ano, „ten neomylný způsob nebo tón, který slyším z Hanwellu (londýnské předměstí, kde je blázinec), slyším i z polovice dnešních vědeckých i školských kathedr“, dávno již napsal Chesterton.

Škola v ČSR 1947 skoro již všude jednotná

Bejvávalo kdysi... „...A já? Učím — totiž, to bývalo kdysi, že se učilo a i vychovávalo. Dnes je škola „zapojena do společenského dění“ a tak sbíráme starý papír a hadry, vykonáme do roka 10—12 sbírek na různé účely, prodáme několik druhů losů a jiných věcí, chodíme povinně, ale zadarmo ne, několikrát ročně do divadla, do biografů, posloucháme povinně rozhlas,

účastníme se oslav, brigád, atd. To je jen část těch hloupostí, které škola provozuje. Zbude-li trochu času, tedy se i učí... Řád je obrácen vzhůru nohama a děti mistrují rodiče, žáci učitele, učňové a dělníci mistry, davy básníky a mudrce, lidstvo Boha — atd.... Avšak vzhůru srdce! Ruka Boží nebude ukrácena!“ (Z Prahy v březnu 1947.)

BURŽOA

S vyhynutím Umění a Vědy, lépe řečeno Poesie a Moudrosti, vymírá i národ. Tot' axiom, který nám nevyvrátí sebe větší blaho-byt národních dršťek. Národní dršťky a národ není totéž... Chceme tím jen říci, že jako není vše zlato, co se leskne, tak není vše národem, co se rodí, co žere a co se nakonec po mnohých jiných živočišných funkcích promění v humus, od něhož se odvozuje dnešní humanita (J. F.).

když je pobožný:

začíná a končí Otčenáš jen chlebem vezdejším (J. F.)

když se v té pobožnosti dává za vzor:

„...V předvečer svátku jsem se dověděl, že památka Nanebevzetí Panny Marie se slavit nebude... Velká část pracujících byla nespokojena, neboť chápala, že jde o víc, než pracovat ve svátek. Vycit'ovala, že se jedná o záměrné rušení církevních svátků a slavností... Vstával jsem tedy ve čtvrtek jako ve všední den a spěchal do zaměstnání, maje v úmyslu, že se ze závodu do kostela dovolím. Jsem přece křesťan... Když jsem usedl

k práci, uvědomoval jsem si, jak daleko jsme my, křesťané, za našimi věřícími předky... Chtěl jsem jít o půl desáté na mši sv. a proto jsem o deváté hodině stál s propustkou k podpisu před posledním nadřízeným, kterému jsem se otevřeně přiznal, že chci jít do kostela na mši sv. Špatně jsem však pochodil... „Do kostela na mši?“ pravil. „Nikdy vám z tohoto důvodu propustku nepodepíši! Kdybyste si vymyslel jakoukoli jinou výmluvu, tak ano.“ Zmohl jsem se na otázku, zdali je si vědom, jakou závažnou povinností je jít v neděli a ve svátek do kostela. Obdržel jsem zápornou odpověď... Smutně jsem odcházel na své pracoviště a svěřil se svému příteli, který mi řekl: „My, křesťané, jsme mírní a necháme si ubližovat. Nevyhnutelně však přijde doba, kdy se buď vzepřeme* — nebo budeme vlečeni...“

(KATOLÍK 1. září 1946).

když dojde k rozhodování:

jest význačným rysem buržoy strach před jakýmkoli hrdinným rozhodnutím u jiných, jakož i před vlastním rozhodnutím (BLOY).

když přikvačí nepřítel:

„Za dnešních okolností si nepřeji býti Čechem a pozbyl jsem na této zemi zájem.“

když se pokyne tučným soustem:

„Myslím, že nemůžeme býti ani dost vděční za toto přátelství. A že bychom se s tak dobrým, pracovitým a iniciativním národem (USA) nedorozuměli? Věřím, že se dorozumíme.“ (LIDOVÁ DEMOKRACIE 1946.)

*) Hleďme, Buržoa by se chtěl vzpírat!!!

PŘÍZNIVCŮM!

Prosíme Vás, nespokojujte se tím, že toliko sami čtete ARCHY, nýbrž doporučujte je i ve svém okolí a dopřejte tak užitku dobré četby i svým bližním a přátelům. Pokuste se získat aspoň jednoho odběratele Archů, který by je nejenom »odbíral« a skládal na hromádku, nýbrž který by je také četl. A nejenom četl, ale o přečteném i přemýšlel a porozjímal.

Archy pošleme i na ukázkou. - Na skladě jsou z poválečného vydávání Archy číslo 2. (15 Kčs), 3. (20 Kčs), 4. (18 Kčs), 5. (20 Kčs), 6. (20 Kčs). První sborník je rozebrán. Celkem bez tohoto 1. sborníku 450 stran a 12 obrázků, za 93 Kčs.

*

Doporučujte i knížky Dobrého Díla a Kursy. Z poválečných jsou na skladě:

»Vyznání sv. Patrika« s frontispicem a velkými iniciálami od Michaela Floriana; stran 48, formát 10.5 x 16 cm. DD č. 146, vyd. l. P. 1946. Cena 20 Kčs

T. Haecker: »Pravda a život«, přel. F. Pastor, stran 60, formát 10.5 x 15 cm. Kurs 64. na jaře 1947. Cena 18 Kčs.

Ostatní poválečné tisky jsou rozebrány.

V TISKU:

Jakob Balmes: »Protestantismus a Katolicismus«, přel. Boh. Durych, větší svazek.

Leon Bloy: »Brána pokorných«, poslední Deník autorův, přel. O. A. Tichý. Asi 250 stran, s podobiznou autorovou od M. Floriana. Cena asi 70 Kčs.

Van der Meer: »Deník konvertitův«, přel. Eva Florianová, s podobiznou autorovou od M. Floriana.

Kdo by si ze stálých odběratel některou z oznámených knih nepřál, nechť to poznamená při placení tohoto sbor. Archů na složenice. Rovněž kdo by si některé z těch knih přál z odběratelů Archů, ať se zavčas přihlásí.

„DOBŘÉ DÍLO“
STARÁ ŘÍŠE
— NA MORAVĚ —

6. ARCHY k Velikonocům L. P. 1947 obsahují:

<i>Homilie sv. Řehoře</i>	<i>listů</i>	1
<i>Sv. Basil: Nemějme podílu</i>		2
<i>R. Guardini: O podstatě andělů</i>		4
<i>Stabat Mater</i>		2
<i>Jean Massin: Paul Claudel</i>		6
<i>Básně (Reynek)</i>		1
<i>Cazin: Velikonoční skřivan</i>		4
<i>Blanc de Saint Bonnet: Revoluce</i>		6
<i>P. Ch. Lahr: O povinnosti</i>		4
<i>Cathrein: Státní moc</i>		2
<i>Beaunier: Lidé pokrokoví</i>		1
<i>P. J. Rampula: O farních matrikách</i>		2
<i>Redakční zadina</i>		4
<i>Obrázky: Vzkříšení (starý dřevoryt), Telč (J. V. F.)</i>		2

Uspořádal a vydal Josef V. Florian, Stará Říše / Morava.

Šestý sborník Archů je za Kčs 20.—
Tisk knihtiskárny Josef Filip v Třebíči

